

ਮੁਖਵਾਕ ਨੰਬਰ ੧੪੧

[ਆਦਿ ਅੰਗ ੭੫੭]

ਰਾਗੁ ਸੂਹੀ ਅਸਟਪਦੀਆ ਮਹਲਾ ੪ ਘਰੁ ੨ ੧ੳ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਕੋਈ ਆਣਿ
ਮਿਲਾਵੈ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਪਿਆਰਾ ਹਉ ਤਿਸੁ ਪਹਿ ਆਪੁ ਵੇਚਾਈ ॥੧॥ ਦਰਸਨੁ ਹਰਿ ਦੇਖਣ ਕੈ ਤਾਈ ॥
ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹਿ ਤਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਲਹਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਜੇ ਸੁਖੁ ਦੇਹਿ ਤ
ਤੁਝਹਿ ਅਰਾਧੀ ਦੁਖਿ ਭੀ ਤੁਝੈ ਧਿਆਈ ॥੨॥ ਜੇ ਭੁਖ ਦੇਹਿ ਤ ਇਤ ਹੀ ਰਾਜਾ ਦੁਖ ਵਿਚਿ ਸੁਖ
ਮਨਾਈ ॥੩॥ ਤਨੁ ਮਨੁ ਕਾਟਿ ਕਾਟਿ ਸਭੁ ਅਰਪੀ ਵਿਚਿ ਅਗਨੀ ਆਪੁ ਜਲਾਈ ॥੪॥ ਪਖਾ ਫੇਰੀ
ਪਾਣੀ ਢੋਵਾ ਜੋ ਦੇਵਹਿ ਸੋ ਖਾਈ ॥੫॥ ਨਾਨਕੁ ਗਗੋਬੁ ਢਹਿ ਪਇਆ ਦੁਆਰੈ ਹਰਿ ਮੇਲਿ ਲੈਹੁ
ਵਡਿਆਈ ॥੬॥ ਅਖੀ ਕਾਢਿ ਧਰੀ ਚਰਣਾ ਤਲਿ ਸਭ ਧਰਤੀ ਫਿਰਿ ਮਤ ਪਾਈ ॥੭॥ ਜੇ ਪਾਸਿ
ਬਹਾਲਹਿ ਤਾ ਤੁਝਹਿ ਅਰਾਧੀ ਜੇ ਮਾਰਿ ਕਢਹਿ ਭੀ ਧਿਆਈ ॥੮॥ ਜੇ ਲੋਕੁ ਸਲਾਹੇ ਤਾ ਤੇਰੀ ਉਪਮਾ
ਜੇ ਨਿੰਦੈ ਤ ਛੋਡਿ ਨ ਜਾਈ ॥੯॥ ਜੇ ਤੁਧੁ ਵਲਿ ਰਹੈ ਤਾ ਕੋਈ ਕਿਹੁ ਆਖਉ ਤੁਧੁ ਵਿਸਰਿਐ
ਮਰਿ ਜਾਈ ॥੧੦॥ ਵਾਰਿ ਵਾਰਿ ਜਾਈ ਗੁਰ ਉਪਰਿ ਪੈ ਪੈਰੀ ਸੰਤ ਮਨਾਈ ॥੧੧॥ ਨਾਨਕੁ ਵਿਚਾਰਾ
ਭਇਆ ਦਿਵਾਨਾ ਹਰਿ ਤਉ ਦਰਸਨ ਕੈ ਤਾਈ ॥੧੨॥ ਝਖੜੁ ਝਾਗੀ ਮੀਹੁ ਵਰਸੈ ਭੀ ਗੁਰੁ ਦੇਖਣ
ਜਾਈ ॥੧੩॥ ਸਮੁੰਦੁ ਸਾਗਰੁ ਹੋਵੈ ਬਹੁ ਖਾਰਾ ਗੁਰਸਿਖੁ ਲੰਘਿ ਗੁਰੁ ਪਹਿ ਜਾਈ ॥੧੪॥ ਜਿਉ ਪ੍ਰਾਣੀ
ਜਲ ਬਿਨੁ ਹੈ ਮਰਤਾ ਤਿਉ ਸਿਖੁ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਮਰਿ ਜਾਈ ॥੧੫॥ ਜਿਉ ਧਰਤੀ ਸੋਭ ਕਰੇ ਜਲੁ ਬਰਸੈ
ਤਿਉ ਸਿਖੁ ਗੁਰੁ ਮਿਲਿ ਬਿਗਸਾਈ ॥੧੬॥ ਸੇਵਕ ਕਾ ਹੋਇ ਸੇਵਕੁ ਵਰਤਾ ਕਰਿ ਕਰਿ ਬਿਨਉ
ਬੁਲਾਈ ॥੧੭॥ ਨਾਨਕ ਕੀ ਬੇਨੰਤੀ ਹਰਿ ਪਹਿ ਗੁਰੁ ਮਿਲਿ ਗੁਰੁ ਸੁਖੁ ਪਾਈ ॥੧੮॥ ਤੂ ਆਪੇ
ਗੁਰੁ ਚੇਲਾ ਹੈ ਆਪੇ ਗੁਰੁ ਵਿਚੁ ਦੇ ਤੁਝਹਿ ਧਿਆਈ ॥੧੯॥ ਜੋ ਤੁਧੁ ਸੇਵਹਿ ਸੋ ਤੂਹੈ ਹੋਵਹਿ ਤੁਧੁ
ਸੇਵਕ ਪੈਜ ਰਖਾਈ ॥੨੦॥ ਭੰਡਾਰ ਭਰੇ ਭਗਤੀ ਹਰਿ ਤੇਰੇ ਜਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਸੁ ਦੇਵਾਈ ॥੨੧॥ ਜਿਸੁ
ਤੂੰ ਦੇਹਿ ਸੋਈ ਜਨੁ ਪਾਏ ਹੋਰ ਨਿਹਫਲ ਸਭ ਚਤੁਰਾਈ ॥੨੨॥ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਗੁਰੁ ਅਪੁਨਾ
ਸੋਇਆ ਮਨੁ ਜਾਗਾਈ ॥੨੩॥ ਇਕੁ ਦਾਨੁ ਮੰਗੈ ਨਾਨਕੁ ਵੇਚਾਰਾ ਹਰਿ ਦਾਸਨਿ ਦਾਸੁ ਕਰਾਈ ॥੨੪॥
ਜੇ ਗੁਰੁ ਝਿੜਕੇ ਤ ਮੀਠਾ ਲਾਗੈ ਜੇ ਬਖਸੇ ਤ ਗੁਰੁ ਵਡਿਆਈ ॥੨੫॥ ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੋਲਹਿ ਸੋ ਥਾਇ
ਪਾਏ ਮਨਮੁਖਿ ਕਿਛੁ ਥਾਇ ਨ ਪਾਈ ॥੨੬॥ ਪਾਲਾ ਕਕਰੁ ਵਰਫ ਵਰਸੈ ਗੁਰਸਿਖੁ ਗੁਰੁ ਦੇਖਣ
ਜਾਈ ॥੨੭॥ ਸਭੁ ਦਿਨਸੁ ਰੈਣਿ ਦੇਖਉ ਗੁਰੁ ਅਪੁਨਾ ਵਿਚਿ ਅਖੀ ਗੁਰੁ ਪੈਰ ਧਰਾਈ ॥੨੮॥ ਅਨੇਕ
ਉਪਾਵ ਕਰੀ ਗੁਰੁ ਕਾਰਣਿ ਗੁਰੁ ਭਾਵੈ ਸੋ ਥਾਇ ਪਾਈ ॥੨੯॥ ਰੈਣਿ ਦਿਨਸੁ ਗੁਰੁ ਚਰਣ ਅਰਾਧੀ
ਦਇਆ ਕਰਹੁ ਮੇਰੇ ਸਾਈ ॥੩੦॥ ਨਾਨਕ ਕਾ ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਗੁਰੁ ਹੈ ਗੁਰੁ ਮਿਲਿ ਤ੍ਰਿਪਤਿ
ਅਘਾਈ ॥੩੧॥ ਨਾਨਕ ਕਾ ਪ੍ਰਭੁ ਪੂਰਿ ਰਹਿਓ ਹੈ ਜਤ ਕਤ ਤਤ ਗੋਸਾਈ ॥੩੨॥੧॥

ਰਾਗੁ ਸੂਹੀ ਅਸਟਪਦੀਆ ਮਹਲਾ ੪ ਘਰੁ ੨ ੧ੳ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੂਹੀ ਰਾਗਣੀ ਦੀਆਂ ਅਸਟਪਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦਾ ਰਾਗ ਦੇ ਦੂਸਰੇ ਸੁਰ ਤਾਲ ਵਿੱਚ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਵਸਤੂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਮੰਗਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ੧=ਅਦੁੱਤੀ ਓ=ਸਰਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਸਤਿ=ਨਾਸ ਤੋਂ ਰਹਿਤ, ਗੁਰ=ਚੇਤਨ ਸਰੂਪ, ਪ੍ਰਸਾਦਿ=ਅਨੰਦ ਸਰੂਪ।

ਉਥਾਨਕਾ—ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਚੌਥੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਤਨਾ ਪ੍ਰੇਮ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪਲ ਵਿਛੜਨਾ ਦੁਖ ਰੂਪ ਭਾਸਣ ਲੱਗਾ। ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਰ ਮਾਤਾ ਦਯਾ ਕੌਰ ਜੀ ਵਾਪਸ ਘਰ ਲੈ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਵੈਰਾਗ ਵਿੱਚ ਇਤਨਾ ਰਹਿੰਦੇ ਕਿ ਨੇਤਰ ਸਜਲ ਤੇ ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਮਾਤਾ ਜੀ ਬੜੇ ਚਿੰਤਾਤੁਰ ਹੋਏ ਤੇ ਹਕੀਮ ਲਿਆਂਦਾ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਤਾ, ਇਹ ਬੀਮਾਰੀ ਵੈਦਾਂ, ਹਕੀਮਾਂ ਦੇ ਠੀਕ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਦੁਖ ਤਾਂ ਪਿਆਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਗੁਰਤਾ ਗੱਦੀ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਘਟਨਾ ਯਾਦ ਆ ਗਈ ਤੇ ਉਸੇ ਵੈਰਾਗ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿੱਚ ਆ ਕੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ :

**ਕੋਈ ਆਣਿ ਮਿਲਾਵੈ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਪਿਆਰਾ
ਹਉ ਤਿਸੁ ਪਹਿ ਆਪੁ ਵੇਚਾਈ ॥੧॥**

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਪਿਆਰਾ ਤੇ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਜੋ ਗੁਰੂ ਹੈ, ਐਸਾ ਕੋਈ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਆਣਿ=ਆ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲਾਵੇ ਤਾਂ ਹਉ=ਮੈਂ ਉਸ ਪਾਸ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿਆਂਗਾ, ਭਾਵ ਉਸਦੇ ਬਚਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚੱਲਾਂਗਾ।

ਯਥਾ— ੧. ਹਰਿ ਹਰਿ ਸਜਣੁ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਰਾਇਆ ॥

ਕੋਈ ਆਣਿ ਮਿਲਾਵੈ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਾਣ ਜੀਵਾਇਆ ॥

[ਮਾਝ ਮਹਲਾ ੪, ਅੰਗ ੯੪]

੨. ਕੋਈ ਆਣਿ ਕੋਈ ਆਣਿ ਮਿਲਾਵੈ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਰਾਮ ॥

ਹਉ ਮਨੁ ਤਨੁ ਹਉ ਮਨੁ ਤਨੁ ਦੇਵਾ ਤਿਸੁ ਕਾਟਿ ਸਰੀਰਾ ਰਾਮ ॥

[ਵਡਹੰਸ ਮਹਲਾ ੪, ਅੰਗ ੫੭੨]

ਸੰਤ ਰੂਪੀ ਸਖੀ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਕਿਸ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੇਚਦਾ ਹੈਂ ? ਤਾਂ ਸਿੱਖ ਮੁਖ ਦੁਆਰਾ ਉੱਤਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ :

ਦਰਸਨੁ ਹਰਿ ਦੇਖਣ ਕੈ ਤਾਈ ॥

ਹਰਿ=ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦਰਸਨ ਦੇਖਣ ਤਾਈ=ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੇਚਦਾ ਹਾਂ।

ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹਿ ਤਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮੇਲਹਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਧਿਆਈ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਹੇ ਹਰਿ=ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ! ਜੇ ਤੂੰ ਕਿਰਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰੇਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨਾਲ ਮੇਲਣਾ ਕਰ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮ ਨੂੰ ਧਿਆਉਂਦਾ ਰਹਾਂ।

ਯਥਾ— ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਹੁ ਗੁਰੁ ਮੇਲਹੁ ਹਰਿ ਜੀਉ ਪਾਵਉ ਮੋਖ ਦੁਆਰੁ ॥

[ਮਲਾਰ ਮਹਲਾ ੩, ਅੰਗ ੧੨੭੬]

ਜੇ ਸੁਖੁ ਦੇਹਿ ਤ ਤੁਝਹਿ ਅਰਾਧੀ ਦੁਖਿ ਭੀ ਤੁਝੈ ਧਿਆਈ ॥੨॥

ਹੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ! ਜੇ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਖ ਦੇਵੋਗੇ ਤਾਂ ਭੀ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਅਰਾਧੀ=ਸਿਮਰਨਾ ਕਰਾਂਗਾ। ਅਤੇ ਜੇ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਖ ਦੇਵੋਗੇ ਤਾਂ ਵੀ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਧਿਆਉਣਾ ਕਰਾਂਗਾ।

ਯਥਾ— ਜੇ ਰਾਜਿ ਬਹਾਲੇ ਤਾ ਹਰਿ ਗੁਲਾਮੁ ਘਾਸੀ ਕਉ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਕਢਾਈ ॥

[ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੪, ਅੰਗ ੧੬੬]

ਜੇ ਭੁਖ ਦੇਹਿ ਤ ਇਤ ਹੀ ਰਾਜਾ ਦੁਖ ਵਿਚਿ ਸੁਖ ਮਨਾਈ ॥੩॥

ਜੇ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭੁੱਖ ਦੇਵੋਗੇ ਤਾਂ ਇਸੇ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਾਜਾ=ਰੱਜਿਆ ਰਹਾਂਗਾ ਅਤੇ ਦੁਖ ਵਿੱਚ ਹੀ ਸੁਖ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣਾ ਕਰਾਂਗਾ। ਵਾ—ਦੁਖ ਨੂੰ ਵੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸੁਖ ਰੂਪ ਮਿਠਾ ਕਰਕੇ ਮੰਨਣਾ ਕਰਾਂਗਾ।

ਤਨੁ ਮਨੁ ਕਾਟਿ ਕਾਟਿ ਸਭੁ ਅਰਪੀ ਵਿਚਿ ਅਗਨੀ ਆਪੁ ਜਲਾਈ ॥੪॥

ਤਨ ਨਾਲੋਂ ਮਨ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਭਾਵ ਦੇਹ ਅਧਿਆਸ ਤਿਆਗ ਕੇ ਅਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ, ਭਾਵ ਸੰਸਾਰ ਨਾਲੋਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਕੱਟ ਕੇ ਅਰਪੀ=ਅਰਪਣ (ਭੇਟਾ) ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ ਅਤੇ ਬ੍ਰਹਮ ਅਭਿਆਸ ਰੂਪ ਅਗਨੀ ਵਿੱਚ ਆਪਾ ਭਾਵ ਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਲਾਈ=ਸਾੜ ਦਿਆਂਗਾ।

ਯਥਾ— ੧. ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਸਭੁ ਸਉਪਿ ਗੁਰ ਕਉ ਹੁਕਮਿ ਮੰਨਿਐ ਪਾਈਐ ॥

[ਰਾਮਕਲੀ ਮਹਲਾ ੩, ਅੰਗ ੯੧੮]

੨. ਤਨੁ ਮਨੁ ਧਨੁ ਅਰਪਉ ਤਿਸੈ ਪ੍ਰਭੁ ਮਿਲਾਵੈ ਮੋਹਿ ॥

[ਗਉੜੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੨੫੬]

ਪਖਾ ਫੇਰੀ ਪਾਣੀ ਢੋਵਾ ਜੋ ਦੇਵਹਿ ਸੋ ਖਾਈ ॥੫॥

ਫਿਰ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸਤਿਸੰਗਤ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਪੱਖਾ ਝੱਲਾਂਗਾ, ਪਾਣੀ ਢੋਵਾਂਗਾ, ਜੋ ਤੂੰ ਦੇਵੇਂਗਾ, ਉਹੀ ਖਾਵਾਂਗਾ, ਵਾ—ਜੋ ਸੰਤ ਦੇਣਗੇ ਉਹੀ ਖਾਵਾਂਗਾ।

ਯਥਾ— ੧. ਪਖਾ ਫੇਰੀ ਪਾਣੀ ਢੋਵਾ ਹਰਿ ਜਨ ਕੈ ਪੀਸਣੁ ਪੀਸਿ ਕਮਾਵਾ ॥

[ਸੂਹੀ ਮਹਲਾ ੫, ਅੰਗ ੭੪੯]

੨. ਪਖਾ ਫੇਰੀ ਪੈਰ ਮਲੋਵਾ ਜਪਤ ਰਹਾ ਤੇਰਾ ਨਾਉ ॥

[ਮਾਰੂ ਮਹਲਾ ੧, ਅੰਗ ੯੯੧]

ਸਾਖੀ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ (ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਥਾਇ)—ਇੱਕ ਵਾਰ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਨਕਸਰ ਕਲੇਰਾਂ ਵਾਲੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਭਾਰੀ ਇਕੱਠ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਕੀਰਤਨੀਏ ਸਿੰਘ ਕੀਰਤਨ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਉੱਚੇ ਅਸਥਾਨ 'ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਸਨ। ਉਸ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਨੀਵੀਂ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਨੀਵੀਂ ਥਾਂ 'ਤੇ ਬਾਬਾ ਨੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਮੁਖਵਾਕ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਤੁਕ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਧਾਰਨਾ ਬੋਲੀ ਕਿ—ਪੱਖਾਂ ਫੇਰਾਂ ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਢੋਵਾਂ ਬਾਬਾ ਤੇਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ। ਪਰ ਸੁਣਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਸ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਬੇ-ਰਸੀ ਨੂੰ ਤੱਕਦਿਆਂ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਰੁਕਣ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੀਰਤਨ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਵੋ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਕੇ, ਪ੍ਰਤੱਖ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਸੱਚ ਦੱਸੋ ਕਿ ਤੁਸਾਂ ਕਦੇ ਸੰਗਤ ਲਈ ਪਾਣੀ ਢੋਇਆ ਹੈ, ਕਦੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਗਰਮੀ ਦੀ ਰੁੱਤ ਵਿੱਚ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਪੱਖਾ ਝਲਿਆ ਹੈ। ਤਾਂ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੀ! ਮੈਂ ਕਦੇ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਢੋਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੱਖਾਂ ਝਲਿਆ ਹੈ। ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਨਿਮਰਤਾ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਅਸੂਲ ਨੂੰ ਮੁਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਭਾਈ! ਇਹ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪ ਪਾਣੀ ਢੋਇਆ ਤੇ ਪੱਖੇ ਝੱਲੇ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੂੰ ਕੀਰਤਨ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਬੜਾ ਬੇਚੈਨ ਹੋਇਆ। ਸੂਝਵਾਨ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਰਾਇ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇ ਤੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਲੈਣੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਜੁੱਟ ਜਾ। ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਢੋਣ ਤੇ ਪੱਖਾ ਝੱਲਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਜਦੋਂ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਮਹੀਨੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਬੀਤ ਗਏ ਤਾਂ ਇੱਕ ਦਿਨ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਜੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿੱਚ

ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿਸ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਤਾਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਇੱਕ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਪੱਖਾ ਝੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਈ! ਕੀਰਤਨ ਸੁਣਾ। ਜਿਸ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਪਮਾਨ ਸਮਝਿਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਫਿਰ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਪਰ ਹੁਣ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵੈਰਾਗ ਪ੍ਰੇਮ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕਿਹੜਾ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹਾ? ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਤੈਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਸੀ, ਉਹੀ ਧਾਰਨਾ ਸੁਣਾ। ਜਦੋਂ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਧਾਰਨਾ ਪੜ੍ਹੀ ਤੇ ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੇ ਨਾਲ ਧਾਰਨਾ ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਐਸਾ ਅਨੰਦ ਆਇਆ ਕਿ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਮ ਦੇ ਹੰਝੂ ਭਰੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਸੰਗਤ ਨੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ! ਅੱਜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਗੀ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਐਸਾ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਭਾਈ! ਜਿਸਦੀ ਕਹਿਣੀ ਅਤੇ ਕਰਨੀ ਇੱਕ ਹੋ ਜਾਵੇ ਉਸ ਦੀ ਰਸਨਾ ਤੋਂ ਹੀ ਸੁਣਨ ਕਰਕੇ ਅਨੰਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ।

ਨਾਨਕੁ ਗਰੀਬੁ ਢਹਿ ਪਇਆ ਦੁਆਰੈ ਹਰਿ ਮੇਲਿ ਲੈਹੁ ਵਡਿਆਈ ॥੬॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਹਰਿ=ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਮੈਂ ਗਰੀਬ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦੁਆਰੇ ਢਹਿ ਪਿਆ ਹਾਂ। ਆਪ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਨਾਲ ਮੇਲਣਾ ਕਰੋ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਤੇਰੀ ਹੀ ਵਡਿਆਈ ਹੈ, ਵਾ—ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਕਰਾਂਗਾ।

ਅਖੀ ਕਾਢਿ ਧਰੀ ਚਰਣਾ ਤਲਿ ਸਭ ਧਰਤੀ ਫਿਰਿ ਮਤ ਪਾਈ ॥੭॥

ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ ਫਿਰ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਪਾਸੋਂ ਇਹ ਮਤ=ਸਿਖਿਆ ਪਾਈ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਤੋਂ ਇਤਨੀ ਸ਼ਰਧਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਸ਼ਰਧਾ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਅੱਖਾਂ ਕੱਢ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਹੇਠ ਰਖਦਾ ਹਾਂ, ਵਾ—ਇੱਕ ਰਸ ਧਿਆਨ ਲਾਈ ਰਖਦਾ ਹਾਂ, ਵਾ—ਹੋਰ ਸਭ ਪਾਸਿਆਂ ਵਲੋਂ ਅੱਖਾਂ ਕੱਢ ਕੇ, ਭਾਵ ਹਟਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਤਲੀਆਂ ਵਿੱਚ ਧਿਆਨ ਧਰੀ=ਟਿਕਾਈ ਰਖਾਂ, ਵਾ—ਮਨ, ਬੁੱਧੀ ਰੂਪ ਨੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਸ਼ਨਾ ਵਲੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਨੂੰ ਤਲਿ=ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਧਰੀ=ਟਿਕਾ ਲਵਾਂ, ਸਾਰੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਫਿਰ ਕੇ ਇਹ ਮਤ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਜੇ ਪਾਸਿ ਬਹਾਲਹਿ ਤਾ ਤੁਝਹਿ ਅਰਾਧੀ ਜੇ ਮਾਰਿ ਕਢਹਿ ਭੀ ਧਿਆਈ ॥੮॥

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਾਸਿ=ਕੋਲ ਬਿਠਾਉਣਾ ਕਰੋ, ਭਾਵ ਆਦਰ ਦੇਵੋਂ ਤਾਂ ਵੀ ਮੈਂ ਤੁਝਹਿ=ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਰਾਧਾਂਗਾ। ਜੇ ਧੱਕੇ ਮਾਰ ਕੇ ਕੱਢ ਦੇਵੋਂ, ਭਾਵ ਨਿਰਾਦਰ ਦੇਵੋਂ ਤਾਂ ਵੀ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਹੀ ਧਿਆਵਾਂਗਾ।

ਜੇ ਲੋਕੁ ਸਲਾਹੇ ਤਾ ਤੇਰੀ ਉਪਮਾ ਜੇ ਨਿੰਦੈ ਤ ਛੋਡਿ ਨ ਜਾਈ ॥੯॥

ਜੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਲੋਕ ਮੇਰੀ ਸਲਾਹੇ=ਸਲਾਘਾ, ਉਸਤਤਿ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਉਪਮਾ ਹੀ ਕਰਾਂਗਾ, ਵਾ—ਉਹ ਤੇਰੀ ਹੀ ਉਪਮਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕ ਮੇਰੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਵੀ ਮੈਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਵਾਂਗਾ।

ਜੇ ਤੁਧੁ ਵਲਿ ਰਹੈ ਤਾ ਕੋਈ ਕਿਹੁ ਆਖਉ ਤੁਧੁ ਵਿਸਰਿਐ ਮਰਿ ਜਾਈ ॥੧੦॥

ਜੇਕਰ ਤੇਰੇ ਵਲ ਮੇਰਾ ਮਨ ਲੱਗਿਆ ਰਹੇ, ਵਾ—ਜੇ ਤੂੰ ਸਾਡੀ ਤਰਫ ਰਹੇਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਆਖੇ, ਮੈਨੂੰ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਮੇਰਾ ਮਰ ਜਾਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਵਾਰਿ ਵਾਰਿ ਜਾਈ ਗੁਰ ਉਪਰਿ ਪੈ ਪੈਰੀ ਸੰਤ ਮਨਾਈ ॥੧੧॥

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਉਪਰੋਂ ਮੈਂ ਵਾਰਿ ਵਾਰਿ=ਬਲਿਹਾਰ ਕੁਰਬਾਨ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸੰਤ=ਸ਼ਾਂਤ ਆਤਮਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪੈਰੀ=ਚਰਨੀਂ ਪੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਨਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਵਾ—ਪੂਜਦਾ ਹਾਂ।

ਨਾਨਕੁ ਵਿਚਾਰਾ ਭਇਆ ਦਿਵਾਨਾ ਹਰਿ ਤਉ ਦਰਸਨ ਕੈ ਤਾਈ ॥੧੨॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਹਰਿ=ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਵਿਚਾਰਾ ਦਿਵਾਨਾ=ਮਸਤਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ।

ਝਖੜੁ ਝਾਗੀ ਮੀਹੁ ਵਰਸੈ ਭੀ ਗੁਰੁ ਦੇਖਣ ਜਾਈ ॥੧੩॥

ਝਖੜਾਂ ਨੂੰ ਝਾਗ ਕੇ ਅਤੇ ਵਸਦੇ ਮੀਂਹ ਨੂੰ ਲੰਘ ਕੇ ਭੀ ਮੈਂ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਖਣ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਵਾ—ਵਾਸਤੇ ਮੀਂਹ ਅਤੇ ਝੁਲਦੇ ਝੱਖਣ ਨੂੰ ਝਾਗੀ=ਲੰਘ ਕੇ, ਝਾਗ ਕੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਝਖੜੁ=ਹਨੇਰੀ, ਉਹ ਹਨੇਰੀ ਜੋ ਡਾਢੀ ਤਿਖੀ ਘੱਟੇ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਪੂਰਨ ਅਤੇ ਬਿਰਖਾਂ ਨੂੰ ਝੁਣਦੀ ਅੰਧੇਰੇ ਸਹਿਤ ਝੁਲਦੀ ਹੈ। ਝਾਗੀ=ਝਾਗਿ=ਝਾਗਣਾ=ਔਖ ਨਾਲ ਲੰਘਣਾ, ਉਹ ਤਰਨਾ, ਤੁਰਨਾ ਯਾ ਪੈਂਡਾ ਕਰਨਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖੋਚਲ ਹੋਵੇ, ਭਾਵ ਜੋ ਮਾਰਗ ਕਠਿਨ ਹੋਵੇ। ਵਾ—ਝਖੜੁ=ਬੋੜੀਆਂ ਬੋੜੀਆਂ ਬੂੰਦਾਂ ਪੈਣੀਆਂ ਤੇ ਤੇਜ਼ ਹਵਾ ਚਲਣੀ। ਝਾਗੀ=ਖੁਸ਼ਕ ਹਨੇਰੀ]

ਯਥਾ— ਭਿਜਉ ਸਿਜਉ ਕੰਬਲੀ ਅਲਹ ਵਰਸਉ ਮੇਹੁ ॥

ਜਾਇ ਮਿਲਾ ਤਿਨਾ ਸਜਣਾ ਤੁਟਉ ਨਾਹੀ ਨੇਹੁ ॥੨੫॥ [ਸਲੋਕ ਫਰੀਦ ਜੀ, ਅੰਗ ੧੩੭੯]

ਅੰਤਰੀਵ—ਲੋਭ ਤੇ ਮੋਹ ਰੂਪ ਝੱਖੜ ਝੁਲਦਾ ਹੋਵੇ ਤੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਰੂਪੀ ਮੀਂਹ ਵੀ ਵਸਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝਾਗੀ=ਲੰਘ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਖਣ ਜਾਵਾਂਗਾ। ਅਥਵਾ :—ਹਰ ਇੱਕ ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਔਕੜਾਂ ਨੂੰ ਲੰਘ ਕੇ ਗੁਰਾਂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਦੇਖਣ ਜਾਵੇ।

ਸਮੁੰਦੁ ਸਾਗਰੁ ਹੋਵੈ ਬਹੁ ਖਾਰਾ ਗੁਰਸਿਖੁ ਲੰਘਿ ਗੁਰ ਪਹਿ ਜਾਈ ॥੧੪॥

ਸਮੁੰਦਰ ਭਾਵੇਂ ਸਾਗਰੁ=ਸਹਿਤ ਗਰਲਤਾ, ਭਾਵ ਵਿਹੁ=ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਹਿਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤਾ ਖਾਰਾ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਵਾ—ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਹਿਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤਾ ਖਾਰਾ ਹੋਵੇ, ਅਥਵਾ :—ਸੰਸਾਰ ਰੂਪ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਰੂਪ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਹਿਤ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਦੁਖਾਂ ਰੂਪੀ ਬਹੁਤਾ ਖਾਰਾ ਪਣ ਹੋਵੇ, ਭਾਵ ਅਨੇਕਾਂ ਦੁਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਤਾਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਉਸਨੂੰ ਲੰਘ ਕੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਾਸ ਜਾਈ=ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਾ—ਜਾਈ=ਜਾਣਾ ਕਰੇ।

ਜਿਉ ਪ੍ਰਾਣੀ ਜਲ ਬਿਨੁ ਹੈ ਮਰਤਾ ਤਿਉ ਸਿਖੁ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਮਰਿ ਜਾਈ ॥੧੫॥

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਣੀ=ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਧਾਰੀ ਜੀਵ ਜਲ=ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਰ ਜਾਈ=ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਉ ਧਰਤੀ ਸੋਭ ਕਰੇ ਜਲੁ ਬਰਸੈ ਤਿਉ ਸਿਖੁ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਬਿਗਸਾਈ ॥੧੬॥

ਜਿਉ=ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਲ ਵਰਸਣ ਨਾਲ, ਭਾਵ ਮੀਂਹ ਪੈਣ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਸੋਭਾ, ਭਾਵ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਿਉ=ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਬਿਗਸਾਈ=ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਰੂਪ ਜਲ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਰੂਪ ਧਰਤੀ ਸੁਭ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸੇਵਕ ਕਾ ਹੋਇ ਸੇਵਕੁ ਵਰਤਾ ਕਰਿ ਕਰਿ ਬਿਨਉ ਬੁਲਾਈ ॥੧੭॥

ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਇਹ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸੇਵਕ ਦਾ ਸੇਵਕ ਹੋ ਕੇ ਵਰਤਾ=ਚਲਾਂ ਅਤੇ ਬਿਨਉ=ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਕਰ ਕੇ ਬੁਲਾਵਾਂ।

ਨਾਨਕ ਕੀ ਬੇਨਤੀ ਹਰਿ ਪਹਿ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਗੁਰ ਸੁਖੁ ਪਾਈ ॥੧੮॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਹਰਿ=ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਰ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਪਾਸ ਮੈਂ ਦਾਸ ਦੀ ਏਹੋ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪੂਰਨ ਗੁਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਗੁਰ=ਵੱਡੇ ਆਤਮਿਕ ਸੁਖ ਨੂੰ ਪਾਉਣਾ ਕਰਾਂ।

ਤੂ ਆਪੇ ਗੁਰੁ ਚੇਲਾ ਹੈ ਆਪੇ ਗੁਰ ਵਿਚੁ ਦੇ ਤੁਝਹਿ ਧਿਆਈ ॥੧੯॥

ਹੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਰ! ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਹੈਂ ਅਤੇ ਆਪ ਹੀ ਚੇਲਾ=ਜਗਿਆਸੂ ਰੂਪ ਹੈਂ। ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਵਿਚੁ=ਵਿਚੋਲਾ ਦੇ ਕੇ ਤੁਝਹਿ=ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਧਿਆਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਵਾ—ਆਪ ਹੀ ਗੁਰੂ=ਪ੍ਰਬੁਧ ਚੇਤਨ ਹੈਂ ਤੇ ਆਪ ਹੀ ਚੇਲਾ=ਅਪ੍ਰਬੁਧ ਚੇਤਨ ਹੈਂ।

ਜੋ ਤੁਧੁ ਸੇਵਹਿ ਸੋ ਤੁਹੈ ਹੋਵਹਿ ਤੁਧੁ ਸੇਵਕੁ ਪੈਜ ਰਖਾਈ ॥੨੦॥

ਜੋ ਤੁਧੁ=ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਸੇਵਹਿ=ਸਿਮਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਤੇਰਾ ਸਰੂਪ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਵਾ—ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈਂ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦੀ ਆਪ ਹੀ ਲੋਕ ਪ੍ਰਲੋਕ ਵਿੱਚ ਪੈਜ=ਇੱਜ਼ਤ ਰੱਖੀ ਹੈ।

ਭੰਡਾਰ ਭਰੇ ਭਗਤੀ ਹਰਿ ਤੇਰੇ ਜਿਸੁ ਭਾਵੈ ਤਿਸੁ ਦੇਵਾਈ ॥੨੧॥

ਹੇ ਹਰਿ=ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਰ! ਤੇਰੇ ਸੰਤਾਂ ਕੋਲ ਭਗਤੀ ਦੇ ਭੰਡਾਰੇ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੂੰ ਭਾਵੈ=ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ, ਉਸ ਨੂੰ ਤੂੰ ਸੰਤਾਂ ਪਾਸੋਂ ਦੇਵਾਈ=ਦਿਵਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈਂ।

ਜਿਸੁ ਤੂੰ ਦੇਹਿ ਸੋਈ ਜਨੁ ਪਾਏ ਹੋਰ ਨਿਹਫਲ ਸਭ ਚਤੁਰਾਈ ॥੨੨॥

ਹੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਰ! ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੂੰ ਨਾਮ ਦੀ ਦਾਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈਂ, ਉਹੀ ਪੁਰਸ਼ ਨਾਮ ਨੂੰ ਪਾਏ=ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਸਭ=ਸਾਰੀਆਂ ਚਤੁਰਾਈ=ਸਿਆਣਪਾਂ ਨਿਹਫਲ=ਬਿਅਰਥ ਹਨ।

ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਸਿਮਰਿ ਗੁਰੁ ਅਪੁਨਾ ਸੋਇਆ ਮਨੁ ਜਾਗਾਈ ॥੨੩॥

ਹੇ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਰ! ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੁਆਰਾ ਮਨ, ਬਾਣੀ, ਸਰੀਰ ਦੁਆਰਾ ਸਿਮਰ-ਸਿਮਰ ਕੇ ਮੋਹ ਦੀ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ, ਵਾ—ਅਗਿਆਨ ਦੀ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਸੁੱਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਰੂਪ ਅਵਸਥਾ ਵਿੱਚ ਜਗਾਉਂਦਾ ਹਾਂ।

ਇਕੁ ਦਾਨੁ ਮੰਗੈ ਨਾਨਕੁ ਵੇਚਾਰਾ ਹਰਿ ਦਾਸਨਿ ਦਾਸੁ ਕਰਾਈ ॥੨੪॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹੇ ਹਰਿ=ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਰ ਮੈਂ ਬਿਚਾਰਾ ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਇਹੀ ਦਾਨ ਮੰਗਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜੇ ਤੇਰੇ ਦਾਸ ਹਨ, ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਦਾਸ ਕਰਨਾ ਕਰ।

ਜੇ ਗੁਰੁ ਝਿੜਕੇ ਤ ਮੀਠਾ ਲਾਗੈ ਜੇ ਬਖਸੇ ਤ ਗੁਰੁ ਵਡਿਆਈ ॥੨੫॥

ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੇ ਵਿਗੜ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਜੇ ਗੁਰੂ ਝਿੜਕੇ=ਤਾੜਨਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਚਨ ਮੈਨੂੰ ਮੀਠਾ=ਪਿਆਰਾ ਲੱਗੇ, ਜੇਕਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸ ਗੁਨਾਹ ਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਦੇਣ ਤਾਂ ਇਹ ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਵਡਿਆਈ ਹੈ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਬੋਲਹਿ ਸੋ ਥਾਇ ਪਾਏ ਮਨਮੁਖਿ ਕਿਛੁ ਥਾਇ ਨ ਪਾਈ ॥੨੬॥

ਜੋ ਵੀ ਗੁਰਮੁਖਿ ਆਪਣੇ ਮੁਖ ਤੋਂ ਬੋਲਦੇ ਹਨ। ਸੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੋਲਣਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਥਾਂ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਸਫਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਮਨਮੁਖਾਂ ਦਾ ਬੋਲਿਆ ਹੋਇਆ ਬਚਨ ਕੁਝ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦਾ, ਭਾਵ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਪਾਲਾ ਕਕਰੁ ਵਰਫ ਵਰਸੈ ਗੁਰਸਿਖੁ ਗੁਰ ਦੇਖਣ ਜਾਈ ॥੨੭॥

ਪਹਿਲਾ ਅਰਥ—ਭਾਵੇਂ ਪਾਲਾ=ਸਮਾਨ ਠੰਢ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਕੱਕਰ ਪੈਂਦਾ ਹੋਵੇ, ਭਾਵ ਬਹੁਤੀ ਠੰਢ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਵਰਫ=ਗੜੇ ਵਰਸਦੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦੇਖਣ, ਭਾਵ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਥਵਾ :—**ਦੂਜਾ ਅਰਥ**—ਪਾਲਾ=ਪਾਪ ਰੂਪ, ਕਕਰੁ=ਕਠੋਰਤਾ ਵਰਫ=ਵਾਸ਼ਨਾ ਦੀ, ਵਾ=ਜੜ੍ਹਤਾ ਦੀ ਬਰਫ ਇਤਿਆਦਿਕ ਅਸ਼ੁਭ ਗੁਣ ਭੀ ਹੋਣ ਤਾਂ ਭੀ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਭੁ ਦਿਨਸੁ ਰੈਣਿ ਦੇਖਉ ਗੁਰੁ ਅਪੁਨਾ ਵਿਚਿ ਅਖੀ ਗੁਰ ਪੈਰ ਧਰਾਈ ॥੨੮॥

ਹੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ! ਮੈਨੂੰ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇਣੀ ਕਰ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਅਤੇ ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਦੇਖਉ=ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਰਹਾਂ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਤੇ ਯਾਤਰਾ ਕਰਨ ਤਾਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨ ਧਾਰਨ ਕਰਾਂ, ਭਾਵ ਚਰਨਾਂ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਨਾਲ ਹੀ ਚੱਲਾਂ।

ਅਨੇਕ ਉਪਾਵ ਕਰੀ ਗੁਰ ਕਾਰਣਿ ਗੁਰ ਭਾਵੈ ਸੋ ਥਾਇ ਪਾਈ ॥੨੯॥

ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਮੈਂ ਅਨੇਕਾਂ ਉਪਾਵ ਜਤਨ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਜਤਨ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਉਹੀ ਥਾਂ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਸਫਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਰੈਣਿ ਦਿਨਸੁ ਗੁਰ ਚਰਣ ਅਰਾਧੀ ਦਇਆ ਕਰਹੁ ਮੇਰੇ ਸਾਈ ॥੩੦॥

ਹੇ ਮੇਰੇ ਸਾਈ=ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਭੂ! ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕਿਰਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰੋ, ਜੋ ਮੈਂ ਰਾਤ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਆਰਾਧਨਾ ਕਰਦਾ ਰਹਾਂ।

ਨਾਨਕ ਕਾ ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਗੁਰੁ ਹੈ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਅਘਾਈ ॥੩੧॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਦਾਸ ਦਾ ਜੀਉ=ਜੀਵ ਆਤਮਾ ਅਤੇ ਪਿੰਡੁ=ਸਰੀਰ ਸਭ ਕੁਝ ਗੁਰੂ ਦਾ ਹੀ ਹੈ, ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋ ਕੇ ਰੱਜ ਗਿਆ ਹਾਂ।

ਨਾਨਕ ਕਾ ਪ੍ਰਭੁ ਪੁਰਿ ਰਹਿਓ ਹੈ ਜਤ ਕਤ ਤਤ ਗੋਸਾਈ ॥੩੨॥੧॥

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਦਾਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭੁ=ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹਰ ਥਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਤ ਕਤ=ਜਿਥੇ ਕਿਥੇ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ ਤਤ=ਉਥੇ ਹੀ ਗੋਸਾਈ=ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ।

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ ॥ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ ॥